

แผนบริหารการสอนประจำบทที่ 5

หนังสือพิมพ์

หัวข้อเนื้อหา

1. ความหมายของหนังสือพิมพ์
2. ความสำคัญของหนังสือพิมพ์
3. ลักษณะของหนังสือพิมพ์
4. วัตถุประสงค์ของหนังสือพิมพ์
5. ส่วนประกอบของหนังสือพิมพ์
6. จรรยาบรรณของหนังสือพิมพ์
7. ประเภทของหนังสือพิมพ์
8. บทบาทของหนังสือพิมพ์

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

1. เพื่อให้ผู้ศึกษาทราบความหมายและความสำคัญของหนังสือพิมพ์
2. เพื่อให้ผู้ศึกษาสามารถบอกลักษณะและประเภทของหนังสือพิมพ์ได้
3. เพื่อให้ผู้ศึกษาเลือกอ่านหนังสือพิมพ์ประเภทต่างๆ ตามตนที่สนใจได้
4. เพื่อให้ผู้ศึกษาบอกประเภทของคอลัมน์ต่าง ๆ ในหนังสือพิมพ์ได้
5. เพื่อให้ผู้ศึกษาอธิบายบทบาทของหนังสือพิมพ์ได้

วิธีสอนและกิจกรรมการเรียนการสอน

1. บรรยายเนื้อหาหนังสือพิมพ์
2. นักเรียนรายงานหน้าห้องเรียน

สื่อการเรียนการสอน

1. แผ่นใส
2. หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน

การวัดผล

1. สังเกตจากการเรียนการสอน
2. ตรวจสอบรายงานหน้าชั้นเรียน
3. ทดสอบกลางภาค

บทที่ 5

หนังสือพิมพ์

ในยุคของเทคโนโลยีสารสนเทศข่าวสารเป็นสิ่งจำเป็นในชีวิตประจำวันอย่างมากและประกอบกับความต้องการสารสนเทศของมนุษย์ด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจ สังคมและการศึกษาสารสนเทศที่ผู้ใช้ต้องการควรมีความทันสมัย ละเอียดครบถ้วนโดยประชาชนสามารถหาข่าวได้จากหนังสือพิมพ์ เนื่องจากเป็นสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกแน่นอนและเผยแพร่อย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

ความหมายของหนังสือพิมพ์

ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช 2484 มาตรา 4 ให้คำจำกัดความหนังสือพิมพ์ หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่มีชื่อจำหน่ายเช่นเดียวกัน และออกหรือเจตนา จะออกตามลำดับเรื่อยไป มีกำหนดระยะเวลาหรือไม่ก็ตาม มีข้อความต่อเนื่องกันหรือไม่ก็ตามอาจพิมพ์ออกเป็นรายวัน รายสองวัน รายสามวัน รายสัปดาห์ รายปักษ์ และรายเดือน (พิศิษฐ์ ขวาลาธวัช, 2528, 22)

อาดัมส์ (Adams, 1959, 29) ให้ความหมาย หนังสือพิมพ์ หมายถึง สิ่งพิมพ์ที่มี กำหนดออกสม่ำเสมอเป็นประจำทุกวัน มักลงข่าวทุกชนิด เช่น ข่าวในประเทศ ข่าวธุรกิจ ข่าวกีฬา ข่าวสังคม ข่าวบันเทิง เป็นต้น

กู๊ด (Good, 1973, 29) ให้ความหมาย หนังสือพิมพ์ คือ สิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออก ติดต่อกันไปเป็นลำดับมีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นใหญ่จำนวนหลายแผ่น พับได้ จุดมุ่งหมาย เพื่อเสนอข่าวสารและเรื่องน่าสนใจจะออกเป็นรายวัน หรือรายสัปดาห์ ถ้าเป็นข่าวเพื่อการศึกษา จะมีกำหนดออกเป็นรายปักษ์ หรือรายเดือน

รัญจวน อินทรกำแหง (2515, 29) ให้ความหมาย หนังสือพิมพ์ คือ สิ่งพิมพ์ที่ออกตาม ระยะเวลาที่กำหนดติดต่อกันไป จะเป็นรายวัน รายสัปดาห์ รายปักษ์ หรือรายเดือนก็ได้ มีลักษณะเป็นกระดาษขนาดใหญ่จำนวนหลายแผ่น พับได้ เสนอข่าวทุกชนิดที่เป็นข่าวสด และ น่าสนใจ เช่น ข่าวภายในประเทศ ข่าวต่างประเทศ ข่าวธุรกิจการค้า ข่าวกีฬา ข่าวบันเทิง ข่าวสังคม เป็นต้น

เบคคอฟ (Beckoff, 1965, 5) กล่าวถึง หนังสือพิมพ์เป็นอุปกรณ์การสื่อสารมวลชนประเภท ตีพิมพ์ ออกจำหน่ายเป็นประจำสม่ำเสมอ หนังสือพิมพ์เข้าในสหรัฐอเมริกาบรรจุกำเฉลี่ยฉบับละ ประมาณ 60,000 คำ เนื้อที่ประมาณร้อยละ 20 ของหนังสือพิมพ์เป็นโฆษณา ร้อยละ 10 เป็นบทความและเรื่องตลกขบขัน ร้อยละ 5 เป็นบทบรรณาธิการ ส่วนเนื้อหาที่เหลือนอกนั้นเป็นข่าว

ภาพที่ 5.1 หนังสือพิมพ์

ทีมา (ศูนย์วิทยบริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2554)

ความสำคัญของหนังสือพิมพ์

จุดมุ่งหวังของการจัดทำหนังสือพิมพ์เพื่อเป็นจุดเสนอข่าว ความคิดและสร้างความบันเทิงให้แก่ปวงชน สรุปได้ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์ให้ข่าวสารและความรู้แก่ประชาชนทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการอาชีพ เศรษฐกิจ สังคม การเมือง การกีฬา และวัฒนธรรม ความรู้ที่ให้จะอยู่ในรูปแบบบทความ และคอลัมน์ต่าง ๆ ทำให้เกิดความสนใจและติดตามต่อไป
2. ให้ความบันเทิงกับผู้อ่านเพื่อเป็นการผ่อนคลาย และดึงดูดความสนใจให้คนมาอ่านหนังสือพิมพ์
3. ให้ข้อคิดและประสบการณ์ ซึ่งข้อคิดบางอย่างสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เป็นแนวทางปฏิบัติ และแก้ไขปัญหาบางอย่างได้

4. เป็นสื่อการสอนของครู การเรียนการสอนในปัจจุบันยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูต้องหากิจกรรมให้นักเรียน หรือนักศึกษาเพื่อเสริมและสอดแทรกความรู้ ความคิด ตลอดจนประสบการณ์ โดยผู้สอนให้อ่านข่าว บทความ และรายการอื่น ๆ เพื่อแสดงกิจกรรมประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียนทำให้การเรียนการสอนสนุก ตื่นเต้น มีชีวิตชีวายิ่งขึ้น

5. เป็นสื่อกลางสร้างความเข้าใจระหว่างรัฐบาลกับประชาชน ประชาชนกับหน่วยงานของรัฐบาล และระหว่างประชาชนกับประชาชนด้วยกัน

หนังสือพิมพ์เป็นรากฐานสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองให้กับประชาชน และในขณะเดียวกันความคิดของปวงชนอาจถ่ายทอดให้รัฐบาลได้ และรัฐบาลที่ปกครองแบบประชาธิปไตย ต้องอาศัยความคิดของประชาชนส่วนใหญ่มาปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาประเทศแต่ละด้าน (ดร.ณิ หิรัญรักษ์, 2527, 14)

6. เป็นสื่อบริการคลายทุกข์แก่ผู้อ่าน และเสนอข่าวสารความเคลื่อนไหวของสังคมหนังสือพิมพ์ยังเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอาชีพเป็นบทความ หรือบทสัมภาษณ์ผู้ที่ประสบความสำเร็จในอาชีพต่าง ๆ เสมือนหนึ่งได้ช่วยบริการคลายทุกข์แก่ผู้อ่านอีกทางหนึ่ง (นฤมล พัฒนา, 2542, 142)

ลักษณะของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์มีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นใหญ่มีจำนวนหลายแผ่น พับได้ กระดาษจัดทำเป็นมาตรฐานและมีจำนวนแผ่นที่แน่นอน หน้าที่หลักของหนังสือพิมพ์อยู่ที่การนำเสนอข่าวสาร และความคิดเห็นต่าง ๆ ไปสู่สาธารณชน จึงมีลักษณะเป็นสื่อข่าวสารโดยตรง (มาลี บุญศิริพันธ์ และพงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร, 2532, 622)

บิทเนอร์ (Bittner, 1980, 19) กล่าวถึงลักษณะของหนังสือพิมพ์ ดังนี้

1. หนังสือพิมพ์จัดพิมพ์ออกประจำสัปดาห์เสมอ โดยมีกำหนดห่างกันไม่น้อยกว่าสัปดาห์
ละครั้ง

2. หนังสือพิมพ์ต้องผลิตด้วยเครื่องจักร

3. หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งพิมพ์ที่ทุกคนซื้ออ่านได้

4. หนังสือพิมพ์ต้องมีเนื้อหาหลากหลายและน่าสนใจ

5. หนังสือพิมพ์ต้องดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง

แซนด์แมน (Sandman and others, 1972, 237) กล่าวถึง หนังสือพิมพ์ คือ สิ่งพิมพ์ที่ไม่ได้เย็บเล่ม ออกเป็นรายประจำสัปดาห์เสมอ เสนอข่าวสารในรูปแบบตัวหนังสือและภาพประกอบ

พีระ จิรโสภณ (2531, 88 -189) กล่าวถึงลักษณะของหนังสือพิมพ์โดยมีหลายด้านดังนี้

1. ด้านการผลิต หนังสือพิมพ์ต้องผลิตโดยกรรมวิธีการพิมพ์ด้วยเครื่องจักรกล
2. ด้านการเสนอเนื้อหา ข่าวสาร เสนอเป็นข่าวสดมีหลากหลายบทความ

มีคอลัมน์ประจำ รวมทั้งโฆษณา และประกาศแจ้งความต่าง ๆ

3. ด้านรูปแบบ หมายถึง หนังสือพิมพ์มีหน้าขนาด 15 นิ้ว คูณ 22 นิ้ว หรือขนาดเล็ก ขนาดของหน้า 11 นิ้ว คูณ 13 นิ้ว มีจำนวนหน้า ตั้งแต่ 16-24 หน้า
4. ด้านการจำหน่าย หนังสือพิมพ์ต้องมีกำหนดระยะเวลาออกจำหน่ายแน่นอน เช่น รายวัน รายสามวัน รายสัปดาห์ เป็นต้น
5. ผู้จัดทำ ส่วนใหญ่ผู้จัดทำเป็นบริษัทเอกชน จัดทำเพื่อธุรกิจการค้าอย่างหนึ่ง
6. ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ทุกเพศทุกวัยหรือ เฉพาะกลุ่ม เช่น สตรี เด็ก แม่บ้าน เป็นต้น

วัตถุประสงค์ของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ที่ผลิตออกมาสู่ท้องตลาดมีวัตถุประสงค์กว้าง ๆ เพื่อเสนอเรื่องที่น่าสนใจและสนองความต้องการของประชาชนทั่วไป ดังนี้

1. เพื่อให้ข่าวสาร (Information) หนังสือพิมพ์มีวัตถุประสงค์เสนอข่าวที่รวดเร็วที่สุด ใหม่อุดม ทันต่อเวลาและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และสิ่งสำคัญเหนือสิ่งอื่น ๆ คือ ต้องเสนอข่าวด้วยความถูกต้องตลอดเวลา
2. เพื่อให้ความบันเทิง (Entertainment) วัตถุประสงค์ของหนังสือพิมพ์เสนอความบันเทิงและความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน เพื่อต้องการให้ผ่อนคลายความเคร่งเครียดจากการอ่านข่าวหรือเปลี่ยนเรื่องที่มีเนื้อหาสาระหนักสมองมาเป็นเบา ๆ ได้แก่ เรื่องประเภทการ์ตูน ตลกขบขัน ปัญหาอักษรไขว้ เกม แพชั่น ภาพยนตร์ ละคร ตลอดจนความเคลื่อนไหวของกลุ่มบุคคลในวงบันเทิง
4. เพื่อให้ข้อคิดเห็น (Give Opinion) วัตถุประสงค์อีกประการหนึ่งของหนังสือพิมพ์ คือ การให้ข้อคิดเห็น เนื่องจากหนังสือพิมพ์ เสนอข่าวที่น่าสนใจหลาย ๆ เรื่อง ผู้อ่านจำนวนมาก ต้องการข้อเท็จจริงเกี่ยวกับเรื่องที่ตนสนใจ ดังนั้นผู้อ่านจึงสนใจที่จะอ่านข้อคิดเห็นหรือบทวิพากษ์วิจารณ์ของผู้อื่น โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับข่าวมาก ๆ คือ บรรณาธิการและนักข่าวที่เขียนบทวิจารณ์ หรือความเห็นในคอลัมน์อื่น จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่หนังสือพิมพ์จะต้องมีการวิจารณ์ ข้อเสนอแนะในทางที่ถูกต้อง เพื่อข้อมูลบางอย่างสามารถนำไปเป็นแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมการเมือง และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้

5. เพื่อการศึกษา (Education) หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ให้ความรู้ให้การศึกษาตลอดเวลา เก็บไว้ได้นาน พกพาและหาซื้อได้ง่าย พร้อมทั้งยังมีราคาถูก มีคอลัมน์ที่ให้ความรู้เกี่ยวกับอาหาร การแพทย์ การเกษตร การเมืองการปกครอง กฎหมาย เศรษฐกิจ เป็นต้น

6. เพื่อดำเนินการค้า หรือธุรกิจ (Business) หนังสือพิมพ์จำนวนมากมีวัตถุประสงค์อย่างหนึ่ง คือ เพื่อดำเนินการค้าเป็นไปตามนโยบาย เนื่องจากหนังสือพิมพ์เผยแพร่การโฆษณา สินค้าได้อย่างรวดเร็ว มีกำหนดออกทุกวัน ราคาถูก และเห็นสินค้าบ่อย

ส่วนประกอบของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ให้ข่าวสาร ข้อคิดเห็น ความบันเทิงและโฆษณา เนื้อหาดังกล่าวของหนังสือพิมพ์ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ได้รับความนิยมจากผู้อ่านซึ่งมีหลายรูปแบบ เช่น

1. ข่าว คือ รายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น และได้รับความสนใจจากประชาชนหรือมีผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เนื้อหาที่น่าสนใจต้องถูกต้อง ครบถ้วน ชัดเจน เที่ยงตรง และเป็นธรรม เช่น ข่าวน้ำมันขึ้นราคา แก๊สพุ่งตัมขึ้นราคา และข่าวคำรักษาพยาบาล ราคา 30 บาทต่อ 1 โรค

2. คอลัมน์ (Column) ในหนังสือพิมพ์มีคอลัมน์แสดงความคิดเห็นของบรรณาธิการเสนอข่าวและเสนอทัศนะต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประกอบด้วย ชื่อเรื่องที่น่าสนใจ บทนำ เรื่อง เนื้อเรื่อง หรือการแสดงความคิดเห็น และส่วนสรุป เช่น คอลัมน์วิเคราะห์ข่าวด้านการเมือง เศรษฐกิจ ศาสนา การศึกษา คอลัมน์ตลกขบขัน ชุบชิบ ตอบจดหมายผู้อ่าน และบทความวิชาการ เป็นต้น อาจมีคอลัมน์อื่น ๆ แล้วแต่ประเภทของหนังสือพิมพ์

3. ภาพข่าว หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ผลิตและเผยแพร่ทุกวัน ข่าวที่เสนออยู่ในความสนใจของประชาชน ภาษาที่เสนอต้องสามารถเข้าใจได้ง่าย อาจมีภาพประกอบ เพื่อเสริมความสมบูรณ์ของข่าว ช่วยเรียกความสนใจของผู้อ่านข่าว ตลอดจนเพิ่มสีสันให้กับหนังสือพิมพ์มากยิ่งขึ้น

4. โฆษณา เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของหนังสือพิมพ์ มีการโฆษณาหลากหลาย เพื่อให้ผู้ผลิตหนังสือพิมพ์มีรายได้เพิ่มขึ้น ลดต้นทุนการผลิต หนังสือพิมพ์จึงมีราคาถูก ผู้บริโภคข่าวสามารถนำข้อมูลที่ได้จากโฆษณาเป็นข้อมูลตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าได้อย่างดี

ตัวอย่างที่ 1 ข่าว

ภาพที่ 5.2 ข่าวหน้า 1
ที่มา (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2544, 1)

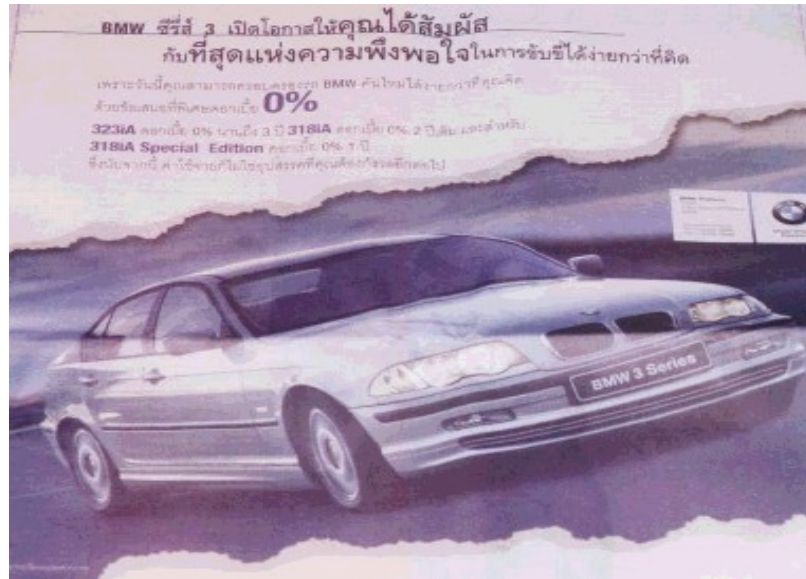
ตัวอย่างที่ 2 สังคม

ภาพที่ 5.3 ข่าวสังคม
ที่มา (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2544, 3)

ตัวอย่างที่ 3 โฆษณา

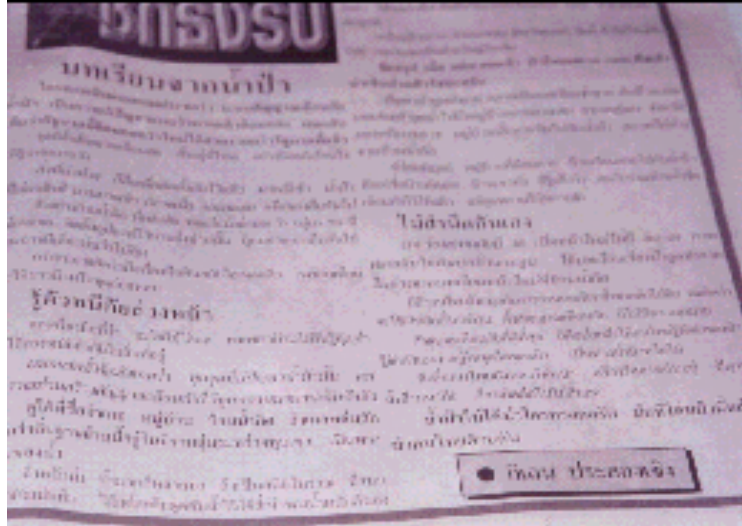
ภาพที่ 5.4 ภาพโฆษณาขายรถยนต์
ที่มา (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2544,13)

ตัวอย่างที่ 4 โฆษณา

ภาพที่ 5.5 โฆษณาขายสินค้า
ที่มา (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2544, 20)

ตัวอย่างที่ 5 คอลัมน์

ภาพที่ 5.6 ภาพคอลัมน์ ชักธงรบ ของ กิลเลน ประลองเชิง
ที่มา (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ, 2544, 3)

จรรยาบรรณหนังสือพิมพ์

สมาคมหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทยได้ประกาศจรรยาบรรณหนังสือพิมพ์ เมื่อวันที่ 21 สิงหาคม พ.ศ. 2519 เพื่อให้สถาบันหนังสือพิมพ์เป็นที่เชื่อถือของประชาชน จึงเห็นสมควรกำหนดจรรยาบรรณของผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์ ดังนี้ (รัญจวน อินทรกำแหง และ นวลจันทร์ รัตนากร, 2524, 84)

1. การส่งเสริมและรักษาไว้ซึ่งเสรีภาพของหนังสือพิมพ์เป็นภารกิจอันมีความสำคัญเหนืออื่นใด สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพหนังสือพิมพ์
2. การเสนอข่าว ภาพ หรือการแสดงความคิดเห็นต้องเป็นไปด้วยความสุภาพสุจริต ปราศจากความมุ่งหวังในประโยชน์ส่วนตน หรืออามิสสินจ้างใด ๆ
3. การเสนอข่าวต้องเสนอแต่ความจริง พึงละเว้นการต่อเติมเสริมแต่ง หากปรากฏข่าวใด ๆ ไม่ตรงต่อความจริงต้องรีบแก้ไขโดยเร็ว
4. การที่จะได้ข่าว ภาพ หรือข้อมูลอย่างใดอย่างหนึ่งมาเป็นของตน ต้องใช้วิธีการที่สุภาพและซื่อสัตย์
5. ต้องเคารพต่อความไว้วางใจที่ได้รับมอบหมายจากการปฏิบัติหน้าที่ในวิชาชีพของตน

6. ต้องปฏิบัติหน้าที่ของตนโดยถือเอาสาธารณประโยชน์เป็นสำคัญไม่ใช่ตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์ส่วนตนหรือหมู่คณะโดยมิชอบ
7. ต้องไม่กระทำการใดๆ อันเป็นการบั่นทอนเกียรติคุณของวิชาชีพ หรือความสามัคคีของเพื่อนร่วมวิชาชีพ

ประเภทของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์ในปัจจุบันมีจำนวนมากทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ สามารถแบ่งออกได้หลายลักษณะ เช่น แบ่งตามลักษณะเนื้อหาของข่าว แบ่งตามขอบเขตเนื้อหา ตามเวลาที่พิมพ์ออกจำหน่าย ตามระยะเวลา ตามลักษณะภูมิศาสตร์ ตามขนาดรูปเล่ม และแบ่งตามเกณฑ์อื่น ๆ (พีระ จิรโสภณ, 2531, หน้า 193-203) มีรายละเอียดดังนี้

1. แบ่งตามลักษณะเนื้อหาของข่าว

หนังสือพิมพ์ที่แบ่งตามเนื้อหาของข่าว คือ

1.1 หนังสือพิมพ์ประเภทคุณภาพ (Quality Newspapers) คือ หนังสือพิมพ์ที่เสนอข่าวประเภทหนักๆ (hard news) เช่น ข่าวการเมือง ข่าวเศรษฐกิจ ข่าวการศึกษา โดยข่าวเหล่านี้มุ่งให้ความรู้และความคิดเป็นหลัก ทำให้ผู้อ่านเข้าใจและสามารถนำไปใช้ตามจุดประสงค์ต่างๆ ได้ เช่น เป็นข้อมูลตัดสินใจ วิพากษ์วิจารณ์ แสดงความคิดเห็น รูปแบบการเขียนหนังสือพิมพ์ประเภทนี้ มีลักษณะค่อนข้างจริงจัง แสดงความคิดเห็นโดยใช้เหตุผลมากกว่าเล่นสำนวนโวหาร ซึ่งมียอดจำหน่ายไม่สูงนัก ผู้นิยมอ่านมักเป็นผู้บริหารหรือผู้มีการศึกษาพอสมควร ได้แก่ หนังสือพิมพ์สยามรัฐ มติชน เป็นต้น

1.2 หนังสือพิมพ์ประเภทปริมาณหรือหนังสือพิมพ์ประชานิยม (popular newspapers or quantity newspapers) เนื่องจากเป็นหนังสือพิมพ์ที่คนทั่วไปนิยมอ่านมาก เนื้อหาและวิธีการเสนอเนื้อหาเร้าอารมณ์ผู้อ่าน (sensational) ให้สนใจ และติดตาม เรียกข่าวประเภทนี้ว่าข่าวเบา (soft news) มักเขียนพาดหัวข่าวตัวโตๆ มีรูปภาพประกอบข่าวมากมาย ทำให้ยอดจำหน่ายสูง ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ ดาวสยาม ข่าวสด เป็นต้น

2. แบ่งตามขอบเขตเนื้อหา

หนังสือพิมพ์ที่แบ่งตามขอบเขตเนื้อหา แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

2.1 หนังสือพิมพ์ทั่วไป (general newspapers) เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาหลากหลายตั้งแต่ข่าวชาวบ้านไปจนถึงข่าวสำหรับบุคคลระดับสูงในสังคมมีทั้งข่าว บทวิจารณ์

ต่างๆ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับเรื่องในประเทศและต่างประเทศ ด้านการศึกษา วิทยาศาสตร์ การเมือง เศรษฐกิจ สังคม สตรี ศิลปวัฒนธรรม เป็นต้น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ เดลินิวส์ มติชน สยามรัฐ ฯลฯ

2.2 หนังสือพิมพ์เฉพาะเรื่อง (specialized newspapers) เป็นหนังสือพิมพ์ที่มีเนื้อหาเฉพาะเรื่อง อ่านเฉพาะกลุ่ม เช่น หนังสือประชาชาติธุรกิจ (เหมาะสำหรับวงการธุรกิจ) สุสานเศรษฐกิจ ข่าวพาณิชย์ เข็มทิศ เป็นต้น

3. แบ่งตามเวลาที่พิมพ์ออกจำหน่าย

หนังสือพิมพ์แบ่งตามเวลาที่พิมพ์ออกจำหน่าย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1 หนังสือพิมพ์เช้า (morning newspapers) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่พิมพ์จำหน่ายเป็นประจำในเวลาเช้าตรู่ของแต่ละวัน

3.2 หนังสือพิมพ์บ่าย (afternoon newspapers) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่ออกในตอนบ่าย หรือ ตอนเย็น เพื่อต้องการเสนอข่าวสดหรือข่าวคืบหน้าล่าสุดในวันนั้นและหลีกเลี่ยงการแข่งขันกับหนังสือพิมพ์เช้า คือ สยามรัฐ

4. แบ่งตามระยะเวลา

หนังสือพิมพ์ที่แบ่งตามระยะเวลา (frequency) แบ่งออกเป็น 2 ประเภท

4.1 หนังสือพิมพ์รายวัน (daily newspapers) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่ออกเป็นประจำทุกวัน จะเสนอข่าวสดประจำวันในหน้าแรกพร้อมกับพาดหัวหน้าในลักษณะต่าง ๆ กัน

4.2 หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ (weekly newspapers) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่ออกจำหน่ายเป็นประจำในวันใดวันหนึ่ง สัปดาห์ละครั้ง เช่น ออกทุกวันพุธ หรือ ออกทุกวันอาทิตย์ของสัปดาห์ เป็นต้น หนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ในเมืองไทยส่วนมากเป็นหนังสือพิมพ์เฉพาะเรื่อง และหนังสือพิมพ์ส่วนท้องถิ่น

5. แบ่งตามลักษณะทางภูมิศาสตร์

หนังสือพิมพ์แบ่งตามลักษณะภูมิศาสตร์ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

5.1 หนังสือพิมพ์ระดับชาติ (national newspaper) หมายถึงหนังสือพิมพ์ที่พิมพ์แพร่หลายทั่วไปทุกส่วนของประเทศ เนื้อหาข่าวสารที่เสนอเป็นเรื่องที่ทุกคนให้ความสนใจอ่าน เช่น เรื่องในระดับประเทศ ระดับรัฐบาล เรื่องเศรษฐกิจการเมือง ตลอดจนเหตุการณ์ต่าง ๆ เช่น ไทยรัฐ เดลินิวส์ บ้านเมือง มติชน สยามรัฐ เป็นต้น

5.2 หนังสือพิมพ์ระดับท้องถิ่น (local newspapers) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่พิมพ์จำหน่ายเผยแพร่ในท้องถิ่นนั้น ๆ อาจเป็นระดับชุมชน ระดับจังหวัด หรือระดับภูมิภาคก็ได้ เนื้อหาสาระเน้นหนักข่าว เหตุการณ์ ความเคลื่อนไหวในท้องถิ่นนั้น ๆ ทั้งนี้แล้วแต่จะยึดลักษณะทางภูมิศาสตร์เรียกชื่ออย่างไรก็ได้

6. แบ่งตามขนาดรูปเล่ม

หนังสือพิมพ์แบ่งตามขนาดรูปเล่ม สามารถแยกเป็น 2 ประเภท

6.1 หนังสือพิมพ์ขนาดมาตรฐาน (standard newspapers) บางทีเรียกขนาดใหญ่ ซึ่งมีขนาดกว้างประมาณ 14-17 นิ้ว ยาวประมาณ 23 นิ้ว หรือยาวประมาณ 11-14 1/2 นิ้ว บางครั้งเรียกขนาดพับครึ่ง

6.2 หนังสือพิมพ์ขนาดเล็ก (compact newspapers) มีขนาดกว้างประมาณ 8-11 นิ้ว ยาวประมาณ 11-15 นิ้ว

7. แบ่งตามเกณฑ์อื่น ๆ

หนังสือพิมพ์สามารถแยกประเภทต่าง ๆ ได้อีก เช่น ตามกลุ่มผู้อ่าน ตามวัตถุประสงค์ ตามแนวปรัชญา หรือตามหลักที่แตกต่างกันออกไป ได้แก่

7.1 หนังสือพิมพ์ในสถานศึกษา (school newspapers) เป็นหนังสือพิมพ์ที่นักเรียน นักศึกษาในสถานศึกษานั้น ๆ จัดทำขึ้นจำนวนไม่มากนัก ส่วนมากแจกฟรีหรือขายราคาถูก ปัจจุบันในประเทศไทยมีหนังสือพิมพ์ที่จัดทำโดยนิสิตนักศึกษาที่เรียนนิเวศวิทยาหรือวารสารศาสตร์ ในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ จัดทำเป็นการฝึกภาคปฏิบัติ เช่น หนังสือพิมพ์ “นิสิตนักศึกษา” ของคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หนังสือพิมพ์อังกว๋องของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เป็นต้น

7.2 หนังสือพิมพ์แจก (free newspapers) เป็นหนังสือพิมพ์ประเภทให้เปล่า มีโฆษณามากกว่าเนื้อหา เนื่องจากค่าใช้จ่ายในการพิมพ์และการจัดทำมาจากการลงโฆษณา เนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเรื่องเฉพาะด้าน เช่น เรื่องการท่องเที่ยว แหล่งอาหารการกิน แหล่งสำราญกลางคืน หนังสือพิมพ์เหล่านี้ ส่วนใหญ่วางแจกตามโรงแรมหรือสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไป

7.3 หนังสือพิมพ์กำแพง (wall newspapers) หรือหนังสือพิมพ์ฝาผนัง หมายถึง หนังสือพิมพ์เหมือนโปสเตอร์หรือใบประกาศที่ติดตามกำแพงให้ประชาชนอ่าน เนื้อหา มีทั้งข่าว การพาดหัวข่าว รูปภาพและคอลัมน์ประจำ มีการจัดหน้าในลักษณะคล้าย ๆ กับหนังสือพิมพ์ กำแพงของจีนที่มีชื่อเสียง คือ ต้าจือเป่า (Tatzepao) หมายถึง “กระดาษที่มีหนังสือตัวโต ๆ หรือตัวหนา ๆ” ติดไว้ในสถานที่ที่ประชาชนอ่านได้ง่าย

7.4 หนังสือพิมพ์ใต้ดิน (underground newspapers) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่จัดพิมพ์ขึ้นโดยกลุ่มบุคคลจำนวนหนึ่ง เพื่อสนับสนุนหรือต่อต้านในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง มักแสดง

ความคิดเห็นในลักษณะคัดค้านสภาพปัจจุบันบางอย่าง เช่น คัดค้านสงคราม คัดค้านระบบการปกครอง คัดค้านนโยบายรัฐบาล เป็นต้น หนังสือพิมพ์ใต้ดินของสหรัฐอเมริกา มีหลายร้อยฉบับ เช่น เดอะวิลเลจวอยซ์ (The Village Voice)

7.5 หนังสือพิมพ์แนวใหม่ (new journalism) หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่มีวิธีการเขียนข่าวแตกต่างไปจากแนวเดิมที่เคยยึดหลักวิชาการวารสารศาสตร์ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท ได้แก่

7.5.1 หนังสือพิมพ์ที่ไม่ถือหลักความเป็นกลาง หมายถึง หนังสือพิมพ์ที่คัดค้านหลักการของความเป็นกลางในการเสนอข่าว ซึ่งเป็นหลักการดั้งเดิมที่ยอมรับกันมาในวารสารศาสตร์ หนังสือพิมพ์ตามแนวคิดใหม่นี้เชื่อว่าความเป็นกลางโดยแท้จริง ไม่อาจเกิดขึ้นจากตัวนักข่าว เพราะภูมิหลังและประสบการณ์ของนักข่าวแต่ละคนมักจะมีอิทธิพลต่อการศึกษาความหมายในเหตุการณ์ต่าง ๆ แต่ความคิดใหม่เชื่อว่าการตีความหมาย การอธิบาย และการแสดงความคิดเห็นในรายงานข่าวเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจปรากฏการณ์ต่าง ๆ ได้ดีขึ้น ความเห็นของนักข่าวอย่างน้อยมีความเป็นกลางมากกว่าความเห็นของเจ้าหน้าที่รัฐบาล เพราะนักข่าวไม่มีผลประโยชน์ต่อเจ้าหน้าที่ต่าง ๆ

7.5.2 หนังสือพิมพ์เชิงวรรณกรรม (literary journalism) เป็นการเขียนรายงานข้อเท็จจริงแบบใหม่ มีการสร้างฉากของเหตุการณ์ต่าง ๆ มีการพรรณนาและสร้างภาพพจน์ให้ผู้อ่านเห็นจริงไปกับเรื่องที่เกิดขึ้น การเขียนแบบนี้เชื่อกันว่ามีความถูกต้องและเชื่อถือได้ไม่น้อยไปกว่าวิธีการรายงานข้อเท็จจริงแบบตรงไปตรงมาตามวิธีเก่า

7.5.3 หนังสือพิมพ์ที่เสนอตัวเป็นทางเลือกใหม่ (alternative journalism) เป็นหนังสือพิมพ์ที่มุ่งพิทักษ์ผลประโยชน์ของประชาชนอย่างจริงจัง เสนอข่าว บทวิพากษ์ วิचारณ์ในเรื่องต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอันนำผลดีมาสู่สังคม ในสหรัฐอเมริกาหลายฉบับ เช่น เดอะเท็กซ์ส ออบเซิร์ฟเวอร์ และพอยท์ ออฟ วิว เป็นต้น

7.5.4 หนังสือพิมพ์เพื่อการพัฒนา (development journalism) กำเนิดขึ้นในเอเชีย และประเทศกำลังพัฒนา มีจุดมุ่งหมายเสนอแนวคิดของนักวิชาการ และนักหนังสือพิมพ์เพื่อมุ่งผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีแก่ประชาชนและประเทศชาติโดยส่วนรวม เช่น เศรษฐกิจดี สุขภาพดี การศึกษาดี มีงานทำ และมีความเสมอภาคกัน เป็นต้น

7.5.5 หนังสือพิมพ์ยึดแนวความถูกต้องแม่นยำ (precision journalism) เป็นหนังสือพิมพ์ที่ใช้วิธีการใหม่ในการรวบรวมข้อเท็จจริงมาเสนอกับผู้อ่าน เช่น เสนอผลการวิจัย

สรุป หนังสือพิมพ์เป็นสิ่งพิมพ์ที่มีกำหนดออกสม่ำเสมอ ออกเป็นรายวัน รายสามวัน รายสัปดาห์ และรายเดือน มีลักษณะเป็นกระดาษแผ่นใหญ่จำนวนหลายแผ่น พบได้มี 2 ขนาด คือ ขนาดประมาณ 15x22 นิ้ว และขนาดประมาณ 16x24 นิ้ว ให้ข่าวสาร ข้อมูล ความรู้ที่ทันสมัย ให้การศึกษาแก่ประชาชน สะท้อนสังคม เป็นสื่อกลางบริการแก่ผู้อ่านใช้ประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนให้ความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน

บทบาทของหนังสือพิมพ์

หนังสือพิมพ์มีนโยบายหลัก คือ รับผิดชอบต่อประชาชนอย่างมากในทุก ๆ ด้าน จึงทำให้หนังสือพิมพ์มีบทบาทเป็นเงาตามตัวหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านการเมืองและด้านวัฒนธรรม เป็นต้น

บทบาทของหนังสือพิมพ์ สรุปได้ 4 ประการ (นภดล ธีรเจริญ, 2524, 47) ดังนี้

1. บทบาทของหนังสือพิมพ์เป็นสื่อกลางการ

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อกลางติดต่อสื่อสารระหว่างรัฐบาลกับประชาชน มาตั้งแต่สมัยการปกครองระบบสมบูรณาญาสิทธิราช เพื่อติดต่อและสั่งการทางการเมือง การปกครองเท่านั้น เช่น การบริหารบ้านเมือง การเก็บภาษี ในสมัยนั้นยังไม่สลับซับซ้อน แต่มาปัจจุบันประเทศไทยปกครองบ้านเมืองด้วยระบอบประชาธิปไตย ทุกคนมีเสรีภาพ มีสิทธิ มีเสียง ในการบริหารประเทศ รัฐบาลจึงเห็นความจำเป็นในการสื่อสารกับประชาชนมากขึ้น ดังนั้น หนังสือพิมพ์จึงช่วยให้รัฐบาลสื่อสารและสร้างความเข้าใจกับประชาชนได้มากยิ่งขึ้น

2. บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการเมือง

หนังสือพิมพ์มีบทบาทสำคัญต่อการเมือง ดังนี้

2.1 บทบาทในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของรัฐบาลในการปกครองประเทศ เป็นแรงผลักดันในการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตย เนื่องจากการปกครองระบอบประชาธิปไตย ประชาชนต้องรับรู้ข่าวสาร ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานและปัญหาการปฏิบัติงาน ตลอดจนแนวทางแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของรัฐบาล

2.2 บทบาทในการให้ความรู้ทางการเมือง เป็นบทบาทที่สำคัญยิ่งเนื่องจากประชาชนในประเทศกำลังพัฒนา ขาดความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และบางคนยังมีความคิดเก่า ๆ ทำให้ปรับตัวเข้ากับการปกครองสมัยใหม่ได้ช้า ดังนั้นหนังสือพิมพ์สามารถเป็นสื่อในการให้ความรู้ ความเข้าใจ และข่าวความเคลื่อนไหวของสังคม รวมทั้งเสนอบทความให้ประชาชนได้รับทราบความรู้ ข้อมูลต่าง ๆ จะได้ทำให้ประเทศเกิดการพัฒนาได้เร็วขึ้น

3. บทบาทของหนังสือพิมพ์ต่อการพัฒนาการศึกษา

หนังสือพิมพ์มีบทบาทในการพัฒนาการศึกษาและให้ความรู้แก่บุคคลและสังคมทุก ๆ ด้าน เนื่องจากหนังสือพิมพ์เสนอข่าวที่ถูกต้องตรงกับข้อเท็จจริงและส่งเสริมความก้าวหน้าทางการศึกษาและปลูกฝังวัฒนธรรมอันดีแก่ประชาชน เสมือนสถานศึกษาของเด็กและผู้ใหญ่ (อุทธรณ์ พลกุล, 2517, 115 -116)

ในปัจจุบันวิทยากรสาขาต่าง ๆ เติบโตอย่างรวดเร็ว การแสวงหาความรู้จึงจำเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะความรู้ที่ได้จากหนังสือพิมพ์สามารถกระจายข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว หนังสือพิมพ์จึงมีส่วนสำคัญในการให้ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ใหม่ ๆ แก่มวลชน

บทสรุป

หนังสือพิมพ์เป็นสื่อสิ่งพิมพ์ที่ประหยัดค่าใช้จ่ายของประชาชนในการรับข่าวสาร ข้อมูล และเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และเป็นสื่อกลางระหว่างประชาชนกับรัฐบาล หนังสือพิมพ์มีส่วนประกอบหลายอย่างที่มีประโยชน์ต่อผู้อ่านในด้านการศึกษา ธุรกิจ สังคม ศิลปวัฒนธรรม และข้อคิดเห็นอื่น ๆ ตั้งแต่ในสมัยอดีตกาลและทุกวันนี้

แบบฝึกหัดท้ายบทที่ 5

1. หนังสือพิมพ์มีความสำคัญอย่างไร
2. อธิบายลักษณะของหนังสือพิมพ์เป็นอย่างไร
3. ส่วนประกอบของหนังสือพิมพ์มีอะไรบ้าง
4. หนังสือพิมพ์มีบทบาทต่อสังคมอย่างไร
5. หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นในจังหวัดที่ท่านอยู่ ควรมีลักษณะอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- พรรณพิมล กุลบุญ. (2534). **การดำเนินงานห้องสมุดหนังสือพิมพ์**. กรุงเทพฯ :
ภาควิชาบรรณารักษศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิศิษฐ์ ชวาลาวัช. (2528). **กฎหมายสื่อสารมวลชน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร
: สำนักพิมพ์ดอกหญ้า.
- พีระ จิรโสภณ. (2531). นิตยสารและวารสาร. ใน **ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์
หน่วยที่ 1-7** (หน้า 193-203). พิมพ์ครั้งที่ 4. นนทบุรี: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- นภดล รุ่งเจริญ. (2524). **กฎหมายกับเสรีภาพหนังสือพิมพ์**. จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย. วิทยานิพนธ์นิติศาสตร์มหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- นฤมล พัฒนา. (2542). **วารสารหนังสือพิมพ์**. พิษณุโลก: คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์.
- มาลี บุญศิริพันธ์ และ พงษ์ศักดิ์ พยัฆวิเชียร. (2532). การจัดทำหนังสือพิมพ์. ใน
ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับสื่อสิ่งพิมพ์ หน่วยที่ 8-15 (หน้า 622). พิมพ์ครั้งที่ 4.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- รัฐจวน อินทรกำแหง, คุณ. (2519). **การเลือกหนังสือพิมพ์และวารสาร**. พิมพ์ครั้งที่
2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- รัฐจวน อินทรกำแหง, คุณ. และนวลจันทร์ รัตนากร. (2524). **การเลือกหนังสือพิมพ์
และวารสาร**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2544). ภาพข่าวหน้า 1.
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2544). ภาพข่าวสังคม.
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2544). ภาพโฆษณาขายรถยนต์.
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2544). ภาพโฆษณาขายสินค้า.
- หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ. (2544). ภาพคอลัมน์ ชักธงรบ ของ กีเลน ประลองเชิง.
- Adames, Julian. (1959). **Press Time**. 2nd ed. New York: Prentice-Hall.
- Bittner, J.R. (1980). **Mass Communications : An Introduction**. New York:
Prentice-Hall.

- Good, Carter V. (1973). **Dictionary of Education**. New York: Mc. Graw Hill.
- Chernik, Barbara E. (1992). **Introduction to Library Services**. Englewood:
Libraries Unlimited.
- Sandman, Petter M. and Others. (1972). **Media : An Introductory Analysis of
American Mass Communications**. N.J.: Prentice-Hall.
- Beekoff, Samuel. (1965). **Newspapers**. New York: Oxford Book.
- Whittaker, Kenneth. (1993). **The Basics of Library – Based User Services**.
London: Library Association.